

EL LLIBRE DE LA SETMANA

Anys de llibertat a les planures africanes

PERFIL

KAREN BLIXEN (1885-1962) VA SIGNAR AMB EL PSEUDÒNIM D'ISAK DINESEN ELS SEUS LLIBRES MÉS CONEGUTS, ENTRE ELS QUALS HI HA 'SET CONTES GÒTICS', 'EL FESTÍ DE BABETTE' I 'LLUNY DE L'ÀFRICA', QUE VIENA RECUPERA AMB LA TRADUCCIÓ DE XAVIER PÀMIES

MARINA ESPASA

La baronessa Karen Blixen va tenir una vida de pel·lícula, i no només perquè l'adaptació de part d'aquest llibre sigui l'arxiconeguda *Memòries d'Àfrica*, amb Robert Redford i Meryl Streep. "Jo tenia una granja a l'Àfrica" és potser la primera frase que més va fer somiar i plorar el món blanc i occidental a mitjans dels anys vuitanta: i la gerra d'aigua mullant-li els cabells a la Streep i l'avió de Redford estaveïllat (ai!), l'amor que brota a les planures entre gaseles i antílops i... uns quants nens africans posant-hi una nota de color, que de colonialisme i racisme també n'hi ha, en

aquest llibre publicat l'any 1937, quan ser europeu i anar a viure a l'Àfrica era només símbol de valentia i gust per l'aventura i la llibertat. Una lectura que no tingui en compte els paràmetres i el context de l'època serà, com a mínim, incòmoda. I una lectura que només busqui la repetició de l'argument de la pel·lícula se sorprendrà, perquè la quantitat de materials narratius és molt superior al llibre.

El que no es pot negar és que està escrit per una dona excepcional: sola va tirar endavant una plantació de cafè a Kènia, es va fer metge, gairebé sanadora, i es va convertir en un símbol respectat pels indígenes de totes les tribus amb les quals va conviure, encara que conviure en aquell context històric volgués dir explotar-los com a esclaus. La veu i la mirada úniques de Karen Blixen, i la ironia i la saviesa amb què jutja, per exemple, les missions religioses que proliferen al voltant de la seva plantació, justifiquen una reedició de *Lluny de l'Àfrica*, un conjunt de records vívids i feréstecs d'un país i un continent que van marcar per sempre la vida d'una noia nascuda a Dinamarca a finals del segle XIX.

Importància de la narrativa oral

Karen Blixen, nascuda en una família aristocràtica i casada ben jove amb un cosí llunyà, un baró Blixen que se la va endur a Kènia, on la va deixar abandonada per anar-se'n a caçar altres dones, va viure els anys africans com una experiència iniciàtica que després va saber filtrar i convertir en literatura, sobretot en

LLUNY DE L'ÀFRICA ISAK DINESEN VIENA EDICIONS TRADUCCIÓ DE XAVIER PÀMIES 418 PÀG. / 26 €

aquestes memòries. Va adoptar trucs propis de la narrativa oral tradicional amb què va entrar en contacte a l'Àfrica, que no té res a veure amb l'ordre canònic d'introducció, nus i desenllaç al qual estem acostumats els occidentals. El desordre amb què s'evocuen els records d'una sortida a caçar, el salt d'un episodi tràgic causat per una arma de foc mal guardada a una vetllada memorable sota els estels, la manera de presentar els personatges, amb un retrat en acció i, molt més tard, la manera de repescarlos, a través d'un objecte que els evoca, en són una mostra. "A l'Àfrica vaig aprendre a explicar històries", declararia anys més tard, ja de tornada a Dinamarca, on es va posar a escriure. "Els indígenes saben com escoltar. Els explicava històries constantment, tot tipus d'històries". I després les va escriure: primer van ser els *Set contes gòtics* (una meravella que tothom hauria de llegir) i després les memòries dels anys passats al peu de les muntanyes de Ngong, "l'Àfrica filtrada a través d'aquells mil vuit-cents metres, com l'essència intensa i refinada de tot un continent".

'LLUNY DE L'ÀFRICA' ÉS UN CONJUNT DE RECORDS VÍVIDS I FERÈSTECOS D'UN PAÍS I D'UN CONTINENT QUE VAN MARCAR PER SEMPRE LA VIDA DE L'AUTORA, KAREN BLIXEN

El llibre ens arriba amb una magnífica traducció de Xavier Pàmies i gràcies a Viena Edicions, que a poc a poc i sense fer soroll ha anat bastint un catàleg de clàssics anglosaxons i francesos gens menyspreable, amb autors com O. Henry i Evelyn Waugh, la *Recherche* de Proust completa i els contes d'Arthur Conan Doyle. Un volum perfecte per a qui no pugui viatjar i vulgui imaginar-se l'olor de la sabana africana. ♦♦

UNIVERSAL STUDIOS

L'inventor que volia parlar amb Mart

LLUÍS ANTON BAULENAS

Nikola Tesla (1856-1943) s'està convertint en una icona del segle XXI. És famós als Estats Units no solament per

la marca de cotxes o per la presència indirecta en sèries com *The Big Bang Theory*, sinó també per la recuperació de la seva figura d'inventor visionari de la física. *La invenció de tota la resta*, de Samantha Hunt, a través d'un parell de trames argumentals paral·leles, ens explica una mica la vida de Tesla. La relaten ell mateix i una treballadora de l'hotel New Yorker, on coincideixen. Estableixen una certa relació, sobretot a partir de la bogeria compartida pels coloms. Aquesta noia, al seu torn, està en relació, a través del seu pare, amb

un altre il·luminat que inventa una màquina del temps.

La trama ens remarca la característica de Tesla de científic "fora d'aquest món" (fins al punt que hi ha partidaris de la seva condició d'extra-terrestre) en el sentit que només volia inventar per millorar la condició humana, en contraposició a algú famós com ara Edison, tan adreçat d'inventar com de guanyar milions de dòlars.

Un llibre entretingut

De fet, la llegenda de Tesla, al final, tot sol, perseguit per l'FBI i enamorat d'un colom, esclata en aquesta

novel·la. *La invenció de tota la resta* és un producte sense gaire ambició literària i amb ganes d'esdevenir *biopic*. No seria estrany que Netflix o la HBO en tinguin ja els drets. Però no és una

GETTY

narració superficial, perquè aprofundeix en l'Amèrica de la desigualtat, critica la hipocresia social de la classe benestant i rics que fabriquen els seus milions a còpia d'explotar allò que en cada moment històric els interessa més a ells i no a la població en general. De fet, Tesla, tal com molt bé descriu Samantha Hunt (Nova York, 1971), amb els seus desitjos d'energia neta, barata de pro-

LA INVENCIO DE TOTA LA RESTA SAMANTHA HUNT UNIVERS LLIBRES TRAD. JOAN PUNTÍ 336 PÀG. / 20 €

ducció i gratuïta per a tothom, va topar amb els grans oligopolis de la producció elèctrica, per exemple. I per això es va arruïnar.

En aquests dies de debat sobre la factura de la llum ens caldria un Tesla per ajudar-nos. La moralitat de la història, a part de la reivindicació de Tesla, és clara: als Estats Units, com sempre, tot és possible perquè tothom pot intentar-ho tot. Una altra cosa és que se'n surti, que la competència implacable t'aixafi o que acabis sent considerat un perill públic i l'FBI no solament et vagi al darrere, sinó que també et faci desaparèixer gairebé del record de la humanitat. Una novel·la, doncs, entretinguda, que agradarà molt als fans de Nikola Tesla, que ajudarà a descobrir-lo a qui no el coneix i que fins i tot conté una intervenció del mateix Mark Twain en forma de fantasma entrevistador. ♦♦